

נגד טליוויזיה

שאפשר לדלג על עמודי הפירסומת שבו. זה לא רדיו ה' פונה רק אל האוזן.
זהו מכשיר הפונה פניה טוטאלית אל העין והאוזן, המרתק את כל תשומת-הלב של ה' צופה, הפועל פעולה סוגסטיבית אדירה.
אין זה ענין של מה בכך. מדובר כאן על דבר המסוגל לשנות את מהותו הנפשית של הציבור, את רוחו של עם, את מיבנהו הנפשי של הדור הבא.

מכת'מוות לעיתונות

הנימוק הרביעי הוא ציבורי, הוא נוגע ל' עיתונות.
בלי ספק יביאו שידורי הפירסומת בטליוויזיה לירידה חמורה בהכנסות העיתונות והרדיו. הפסדי הרדיו יפלו על שירות השידור, ויש כאן העברה מכיס לכיס. הפסדי העיתונות יחולו בעיקר על עיתוני-הערב ועל עיתוני-הבוקר.
עדי אמוראי: מדוע זה לא קרה במקומות אחרים בעולם?
אורי אבנרי: זה קרה. זה קרה במקומות רבים בעולם.
העיתונות, כבוד היושבראש, חיונית לקיום הדמוקרטיה. יכול משהו לאהוב עיתון פלוני ולשנוא עיתון אחר? יכול אר העיתונות כולה חיונית, ובלעדיה אין קיום לדמוי קרטיה. טלחזיה ממשלתית ורדיו ממשלתי אינם יכולים לשמש תחליף לעיתונות.

מה אומרים לערבים?

בנאומו, במהלך הוויכוח, עמד שלום כהן ב' עיקר על חוסר התו' של הטלוויזיה, בייחוד לגבי יחסי ישראל-ערב:
שלום כהן: לפני שלוש שנים כיבד אותי ראש צוות ההקמה של הטלחזיה, פרופסור אליהו כץ, בהזמנה להש' תתף בשבוע עיון של מומחים לחקישורת.
המטרה היתה קביעת תוכנית-אב לשידורים הערביים בטל' חזיה ישראלית, שעוד לא קמה. הייתי המשתתף היחיד שלא היה שייך למיסד. למדתי הרבה. שמעתי דברי טעם רבים מפי מומחים, והתוכנית שעובדה לבסוף היתה מעג' יינת, מגרה, מחנכת, ואין לה, אגב, כמעט שום קשר עם התוכנית המוצגת היום.
אבל לשאלה אחת אותה הצגתי יותר מפעם אחת לא קיבלתי תשובה: מה יש לטלוויזיה הזאת לומר? מה היא רוצה למכור לצופה בכלל, ולצופה הערבי בפרט? האם היא מכי' שיר בידורי, כלי לקירוב ישראלים וערבים, אמצעי לשיטפת-מוח?

בינתיים כבר זכינו לשתיים של שידורי טלחזיה, ועד היום קשה לקבל תשובה לאותן שאלות.
הטלחזיה היא כל הדברים האלה ביחד, ואף אחד מהם לא. היא מכשיר בידורי, לרוב בידור זר וקולקל. היא מציגה ערבים בפני ישראלים וישראלים בפני ערבים. אך אינה מקרבת אלה לאלה. היא אמצעי לשיטפת-מוח מסעם הממ' שלה, כשמדי פעם מעז משהו להראות גם את האמת האחרת.

אדוני היושבראש, אינני דורש מהטלחזיה שתגיע לכליל השלמות תוך שנתיים. אני מוכן בהחלט להבין את בעיות' בראשית שלה, להתחשב בקשייה ובמיגבלותיה האובייקטי' ביות. אבל הייתי מצפה כחם השנתיים הללו שראשי ה' טלחזיה יערכו חשבון-נפש נוקב, יציבו קודס-כל לעצמם מאזן חובה וזכות. ישאלו את עצמם: האם מצינו את כל האפשרויות? האם זאת הרמה הגבוהה שאלה יכולים ל' הגיע? תחת זאת באה התביעה: תנו לנו יותר כסף.
... בהרבה דברים אני חלוק על דעת מוכיר ההסתדרות, מר יצחק בן-אחרון. במה שנוגע לדרישתו כי יבוסל המי' נופולין הממשלתי על אמצעי-חקישורת זה, אני תומך בו לחלוטין, לארדוקא כיוון שמה שחסר בארץ זה עוד טל' חזיה חצי-ממלכתית או מימסדית, אבל, עצם שבירת המגו' פולין הזה, כעיקרון, הוא דבר חיובי.

ביום בו תהיה תחנה שנייה, לא ממלכתית, לא אתנגד שתחנה זו תשדר פירסומת מיסדי' רית. אבל, שוב, בתנאי שלא תגבה מכל אזי' רח אגרה, אלא תספק שירות מיסחרי בתנאי תחרות מיסחריים.

פולמוס עם אדון

בנאום-הסיכום של אבנרי התפתחו חילופי' דברים חריפים למדי.
כך התפלמס אבנרי עם טענת יגאל אלון, כי סקר דעתי-הקהל הוכיח שהציבור מותלה מן הטלוויזיה.
אורי אבנרי: מה אתה מוכיח כשאתה מספר שהקהל

ובהכרה ערכים מסויימים, אפשר לומר אנטי-ערכים. אנטי ערכים של תיצרנות ראוותנית. הדגש יהיה בהכרח על מכונות יותר מפאורות, על היילייף, על חיי-מותרות וזה רים. זהו טיבעה של פירסומת כזאת.

אל תהיה לנו אשליה: הפצת אנטי-ערכים אלה באמצעות הטלחזיה, שתביא אותם לכל בית בקריית-גת וב' קריית-שמונה, תיצור מתח נפשי-סוציאלי מסוכן ביותר.

מי שיראה מותרות אלה מדי ערב כערב, מי שיראה בביתו חייזרים מדומים בכרך הגדול, מוכרח להתמלא זעם ותיסכול כשהוא משווה את כל זה לחייו האפורים.

יתחיל מירון של מותרות גם בשכבות המשוחררות מכך כיום. רמת הצריכה תעלה בהכרח, ובעיקר תעלה רמת הצריכה של מיצרי-ייבוא. רק חברות גדולות, ובעיקר חברות-ייבוא, יוכלו להרשות לעצמן פירסומת בטלחזיה, שהייצור שלה יעלה כעשרת אלפים לירות לחצי דקה, רק הייצור עצמו. התשלום עבור ההקרנה יגיע ל-1500 לירות נוספות לחצי דקה.

יתחיל מירון של יוקרה בין החברות הגדולות — מי יופיע יותר בטלחזיה. יעלו ההוצאות, יעלו המחירים, תעלה הצריכה. שום חברה לא תישקול הכנת סרטי טל'

שר התרבות ושר החינוך

חזיה, אם היא לא תהיה מסוגלת להשקיע לפחות 100 אלף לירות בסידרה של סרטים.

אין זה פלא שדווקא שר-האוצר, החרד ל' משק המדינה, הוא ראש המתנגדים בממשלה לשידורי הפירסומת. והפלא הוא שדווקא שר החינוך ושר התרבות, שניהם, הם התומכים בהצעה זו בממשלה.

קישט מטומטם ומטומטם

וכך אנו באים אל הנימוק השלישי — הני' מוק החינוכי והתרבותי.

כבר היום נמצאת הטלחזיה ישראלית בשפל המדרגה. היא חסרת השראה, מגוף, כשרון ודמיון.

היא מידבר של שיממון כאנאלי. נקדימו' רוגל הבטיח לשפרה תוך חצי שנה או להת' פטר — והוא התפטר.

אין להשתח את רמת הטלחזיה שלנו לזו של מדינות קטנות כמו פינלנד, וכמובן שאינה מגיעה אף לקרסוליה של הטלחזיה הבריטית או הגרמנית. להכניס לטלחזיה כזאת שידורי פירסומת — אפילו במיגבלות שמנה כבוד השר — הרי זה גורא.

ברדיו קל לעשות פירסומת. הכשרונות הקיימים מס' פיקים, ולא פעם מגיעה הפירסומת לרמה נאותה. בטל' חזיה יהיה המצב שונה לחלוטין. הרוב העצום של סרטי הפירסומת יהיו בהכרח מתחת לכל ביקורת, קישט מיסחרי מטומטם ומטומטם.

האם נחנך על קישט זה מאות אלפי אזרחי ישראל, ובעיקר את מאות אלפי הילדים, שיישבו מרותקים למכ' שיר, ללא יכולת להסיר את עיניהם ממנו? זה לא עיתון

דווקא בשבוע שבו השתולל מחול-השדים סביב סיעתנו, הגיעה פעולתה לאחד משיאיה. בפעם הראשונה זכתה הסיעה לפתוח ולסכם ויכוח כללי, שנתקיים במליאת הכנסת לפי יוז' מתנו. הנושא: שלילת הפירסומת המיסחרית בטלוויזיה, נושא בו נחלנו ניצחון מזהיר.

אורי אבנרי פתח את הוויכוח בנאום ענייני, בו הרצה על הנימוקים נגד שידורי-הפירסומת. לאחר מכן נערך הוויכוח הכללי, שבו דיברו 13 משתתפים נגד הפירסומת, בחזרם על טענות אבנרי, ורק חמישה הצדיקו אותו.

במהלך הוויכוח דיבר שלום כהן בשם הסיעה. בסוף הוויכוח, אחרי נאום יגאל אלון, סיכם אבנרי את הוויכוח בנאום ארוך, בו התפלמס עם השר. לבסוף אושרה הצעת-החלטה שסיעתנו השתתפה בה — כשהרוב הגדול של הכנסת מצביע בעד עמדתנו.

להלן ניתן לתת רק קטעים משלושת הנאו' מים הארוכים:

אורי אבנרי: בשבילי זה מאורע כפול. זוהי הפעם הראשונה, מזה חמש שנות נוכחותי בבית הזה, שנפל בחלקי לפתוח בדיון בכנסת. זוהי גם הפעם הראשונה, נדמה-לי, שאני מייצג את דעת הרוב בממשלה. בעוד שהשר האזרחי, סגן ראש-הממשלה ושר-החינוך והתרבות, נשאר במיעוט. כבוד היושבראש, אחד ממקורביו של דויד בן-גוריון סיפר לי את הסיפור הבא: פעם, בעודו ראש-ממשלה, צפה דויד בן-גוריון — בעת ביקור בארצות-הברית — בשידור תוכנית מדינית מרתקת. לפתע הופסקה התוכנית באמצע, ועל המסך הופיעה פירסומת לתחתונים.

בו במקום החליט דויד בן-גוריון למנוע את הקמתה של טלחזיה ישראלית. החלטה זו היתה, בלי-ספק, מופרזת. תיתכן טלחזיה טובה ותיתכן טלחזיה בלי פירסומת מיס' חרית.

אולם כדבר אחד בוודאי צדק דוד בן-גוריון בתגובתו האינסטינקטיבית באותו רגע: מל' וויזיה המשרתת פירסומת מיסחרית היא אסון לאומי.

ככסים לויכוח ענייני, אשתדל להביא בקצרה, את הני' מוקים העיקריים נגד הנהגת שידורי פירסומת בטלחזיה הישראלית:

האזרח ישלם את הכר!

הנימוק הראשון הוא כספי.

באים ואומרים: דרוש כסף כדי להרחיב את הטלחזיה. במקום להטיל את העומס על הצופה, עלידי הגדלת האג' רה, נטיל את העומס על המפרסם.
זוהי הוגאה עצמית כפולה. ראשית, לא המפרסם משלם את הכסף. כל לירה המוצאת על פירסומת, אוצר-המדינה משלם לפחות את מחציתה, כי זה יורד ממס-ההכנסה של המפרסם. את המחצית השניה הצרכן.
מיהו הצרכן? הרי זה אותו צופה עצמו. פירוש הדבר, שבמקום לשלם את הכסף בצורת אגרה, משלם האזרח את אותו הכסף עלידי תוספת למחיר המיצרך המפורסם.

וכך הוא סובל פעמיים: הוא נאלץ לראות את פרטייה-פירסומת המרגיזים, והוא נאלץ גם לשלם עבורם.

לגבי השתתפות אוצר-המדינה, רשומה בדבריה-הכנסת פלי' טר-פה מורה של סגן ראש-הממשלה. כאשר השיב להצעת המוקרית, קרא לו אחד מחברי-הכנסת קריאת-ביניים לאי' מור: "אדוני השר, למעלה מחצי הסכום יבוא נמס' ההכנסה". על כך השיב השר: "יכול להיות, אבל אני לא אקבל סכום זה ממס-ההכנסה עבור רשות-השידור". זוהי פליטת-פה תמוהה.

יגאל אדון: זו לא פליטת-פה, זו עובדה.
אורי אבנרי: גם פליטת-פה — וגם עובדה. ובכל-זאת אימרה תמוהה, אדוני סגן-ראש-הממשלה.

האם ננהיג בארץ את קללת הפירסומת המיסחרית מפני ששר-החינוך אינו יכול לשכנע את שר-האוצר לקבל את הכסף בדרך הישירה, ועל כן עליו לקבל את אותו הכסף מאותו האוצר בדרך עקיפה?

מבחינת הצופה, יש פה שאלה פשוטה: הוא שילם את האגרה לתחנה ממלכתית, והנה רוצים לכפות עליו פירסומת-מיסחרית, כי אילו היתה זאת תחנה פרטית, נוסח אמריקה, שאינה גובה אגרה.

מירון מטורף של מותרות

הנימוק השני הוא כלכלי.
רבותי חברי הכנסת, אין כוח בעולם הדומה לכוח' המשיכה של פירסומת טלחזיונית. היא מספחת בהכרח